

פרדוקס בין הגלים

ארתור שניצלר כתב: "בהניעך הנע היטב את הפרדוקס, ישור מתוכו השקר, ובידך לא תשאר אלא באנאליות". כדי שלא יוגד בפכחות יתירה: הרי משפט זה עצמו דומה לפאראדוקס.

יש להבדיל בין שני סוגי פרדוקסים. האחד — אמת י, כלומר: כורה אפיק מחשבה חדש. מורה תפיסת דברים בלתי רגילה ואף מדהימה-לכתחילה. ידוע, כי עין האדם מצלמת את העצמים בהיפוכם, אולם ע"י הרגל משושי ועמול הגיוני הסחגל מוחנו ליצור מן הנגאטיב הזה חמונה נכונה. המוח מלא במקרה זה עבודת פרדוקס אמתי. את הפרדוקס המזויף אפשר לדמות למשקפי צבעונין. גם הוא משוה לעולם פנים חדשות, גם הוא ראשיתו מוזר וסומו מוסכם, אלא שהתמונה המתקבלת היא מסולפת.

בעולמנו הספרותי שולטים הרבה פרדוקסים נוסח-שניצלר. פרדוקסים — לאו דווקא. הרוב המדכא של הסופקים ו-עוני-אמנ"הם רואים בהם מושכלות ראשונים, דברים שאין לערער אחריהם ולערערם במשהו. זו תכונתם של משקפים, נוח להם וטוב להם על גבי כל חוטם.

אומרים: על האמן לדבר בשפה מובנת. בלא ערפלי לשון ותוכן, בלי שובבות צורה וציור. על האמן לדבר בלשון בני אדם. אם לא כן, אין כאן אלא חסוי על ריקנות פנימית. כדי לנענע קצת פרדוקס זה — אגש נא לים, אעבור יחף על רפידת החול הרכיכה. ככפות חתול, המצחיקה ומרקידה את הרגלים בצפרני-סתר מדגדגות. והייא-אל נדנדודת הגלים: הים גדול ועגול וכחול מני כחול. הים שוחק ברבוא גומות-חן. הים אחד, והים אלף. תבל-מים הוא ורטיסי-נטף הוא. כל היודע לשחות, בואו עבור הרחק הרחק. ראה: עביב צחור עולה באופק מן הרחצה, עביב מתנוסף כמטפחת שלום. שא ידים ועננו. צמידני ססיר מוצתים נתזים מידך. שמש כדיאוגנס צרום, מקופל בחבית, שמים הפוכה — נועם לוי, בדידות לוי, אור לוי, ברכה לוי. גוסך כחלחל ושקוף כחתולי המים. שערות ראשך בוכות מגיל, אונִיך זולפים — יוצאים כדם אושר. עיפת? התפרקד על הגב. ני-ע-נוע. הה, חבית כחולה! הה, פילוסוף שלי, קרח ועני. כמה דולפינים הבריקו פה עד שבאתי? כמה שברירי אור ירצדו עוד במקום הזה? וגופי עצמו, גופי הכחלחל: השקוף, האם ימנע שבאחד מן הזמנים, באחד מזמני הנצח האדיר, יהיה מימי ושוצף ומשתברר ומסתלסל ברוח? כל היודע לשחות, בואו עבור הרחק-הרחק כי אצל החוף, במי-ברכים, צפיסות ולהג, כשלון ומעידה וקול מזוררים.

— הים, אל תהא כה מלוח! השמש, אל תקלפי את הגבות המסכנים. הגלים, אל תצליפו. אל תשתובבו כתינוקות שוטים.

— הים, השמש, הגלים! היו כלכם אהובים, ברורים, טובים, נבונים, אנו עיפים מעבודת יום. באנו לנוח, להתרענן, התנהגו בנימוס, דברו בלשון בני אדם!

— רבותיו בכונה, בכונה הלכתי הימה. לנסות: — הצדקו אנשי-מי-הברכים? שקר הוא, רבותיו המים אינם מלוחים, כי לא לשתייה נועדו מי הים, השמש אינה מרשעת-להכעיס, כי לא ללסף עורות-נעורת נוצרה השמש, הגלים אינם גסים, ראוי הנם מסיים שכם, הנם רובצים כסוסות עדינות רטט. עלה ודהר! עלה ודאה!

— רבותיו הים הגדול, העגול, הכחול מכחול, נפרש לקראתכם. הים, השוחק ברבוא גומות-חן, אוהב אתכם. למדו לשחות, רבותי, התאו לשחות! סיום באנאלי, לא כן? אמנם: אז ישור מתוכו השקר, ובידך לא תשאר אלא באנאליות.